

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ulkoasiainhallintolain 26 ja 27 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkoasiainhallintolain 26 ja 27 §, jotka koskevat ulkoasiainhallinnon ulkopuolisen henkilöstön toimintaa Suomen ulkomaanedustustoissa. Tarkoituksena on muuttaa ulkoasiainhallintolakia siten, että eri viranomaisten lähettämien virkamiesten toiminnasta edustustossa säädettäisiin laissa vain yleiset perusteet ja tarkemmat säännökset annettaisiin val-

tioneuvoston asetuksessa. Tämä avaisi mahdollisuuksia uusille hallinnollisille järjestelyille. Edustustoissa toimittaisiin kuitenkin pääsääntöisesti ulkoasiainhallinnon viroissa. Yksityisoikeudellisten tahojen kytkentää edustustoon koskevaan säännökseen ehdotetaan pienenhöjää täsmennyksiä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2002 aikana.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Suomen valtion edustautuminen ulkomailla perustuu diplomaattisia ja konsulisuhteita koskeviin Wienin yleissopimuksiin (SopS 3-4/1970 ja 49-50/1980) sekä muihin kansainvälisen oikeuden normeihin ja käytäntöihin. Kotimaisen lainsäädännön näkökulmasta Suomen edustautuminen tapahtuu ulkoasiainhallintolain (204/2000) nojalla ulkoasiainministeriön alaisuuteen organisoidun ulkomaanedustuksen muodossa. Organisatorinen ja virkamiesoikeudellinen lähtökohta on tämän johdosta se, että ulkomaanedustustossa toimitaan ulkoasiainhallinnon viroissa ja tehtävissä.

Maaliskuussa 2000 voimaan tulleeseen ulkoasiainhallintolakiin sisällytettiin ensimmäistä kertaa säännökset ulkoasiainhallinnon ulkopuolisten henkilöiden asemasta edustustossa. Ulkomaanedustuksessa on tosin jo vuosikymmeniä toiminut kaksi virkamieryhmää lähettävän viranomaisen viroissa:

puolustusvoimiin kuuluvat sotilasasiamiehet ja muu sotilashenkilöstö sekä Teknologian kehittämiskeskuksen (Tekes) teollisuussihteerit ja teknologia-asiantuntijat. Ulkoasiainhallintoa koskeva lainsäädäntö ei kuitenkaan ennen nykyistä lakia ole tuntenut näitä erityistapauksia.

Ulkoasiainhallintolaki sisältää tyhjentävät säännökset siitä, mitä virkamiehiä ja muita henkilöitä ulkomaanedustustoissa voi toimia ja mikä on heidän asemansa. Lain 25 § koskee sotilashenkilöstöä, 26 § Tekesin henkilöstöä ja 27 § yksityisoikeudellisen yhteisön palveluksessa olevia. Mainitut uudet säännökset ovat osoittautuneet välttämättömiksi aikaisemman puutteellisen lainsäädännöllisen perustan ja vaihtelevan käytännön korjaamiseksi.

Viranomaisten kansainvälistä yhteistyötä hoidetaan myös edustustoverkon ulkopuolella. Tällöin asemamaassa oleskeleva virkamies ei voi saada diplomaattisia suhteita koskevan Wienin yleissopimuksen mukaisia erioikeuksia ja -vapauksia, jotka saavutetaan vain edustuston henkilökunnan jäsenenä.

1.2. Nykytilan arviointi

Ulkoasiainvaliokunta totesi ulkoasiainhallintolain säätämiseen johtaneesta lakiesityksestä (HE 139/1999 vp) antamassaan mietinnössä (UaVM 9/1999 vp) ehdotetun lain sisältävän säännöksiä ulkoasiainhallinnossa palvelevista erityisasiantuntijoista, jotka useimmiten ovat virkasuhteessa muussa ministeriössä tai ministeriön hallinnonalalla. Erityisasiantuntijat ovat määräaikaisia ulkoasiainhallinnon virkamiehiä, jotka ovat edustustyöskentelyn ajan virkavapaalla vakituisesta virastaan. Tällaisia erityisasiantuntijoita ovat kansainvälisissä järjestöissä olevien Suomen pysyvien edustustojen tai Brysselissä sijaitsevan Euroopan unionissa olevan pysyvän edustuston, jäljempänä EU-edustusto, palveluksessa olevat virkamiehet, mutta myös esimerkiksi Suomen lähialueen edustustoissa palvelevat poliisin ja tullin erityisasiantuntijat. Ulkoasiainvaliokunta piti saamansa selvityksen perusteella tarpeellisena, että asianomaiset ministeriöt selvittävät yhteistyössä mahdolliset erityisasiantuntijoita koskevat lainsäädännön muutostarpeet.

Ulkoasiainvaliokunnan esittämän selvitystarpeen lisäksi on tullut esille muitakin näkökohtia, jotka puoltavat säännösten edelleen kehittämistä.

Edustustoissa toimii tavanomaisen ulkoasiainhallinnon virkamieskunnan lisäksi ulkoasiainhallinnon erityisasiantuntijan virkasuhteessa henkilöitä muiden hallinnonalojen asiantuntijatehtävissä. Käytännön järjestelyinä on yleensä se, että erityisasiantuntijaksi valitaan asianomaisen ministeriön tai viraston virkamies, joka määräaikaisen edustustyöskentelyn ajan on virkavapaalla vakituisesta virastaan. Virkamiesoikeudelliselta kannalta kysymyksessä on muuallakin valtioonhallinnossa tavanomainen järjestely, joka ei ole edellyttänyt mitään uusia säännöksiä. Erityisasiantuntijan virkasuhteita on rahoitettu siirtämällä tarvittavat määrärahat asianomaisesta ministeriöstä tai virastosta ulkoasiainministeriölle.

Näissä järjestelyissä on kysymys vain valittujen henkilöiden asiantuntemuksesta ja toisaalta virkasuhteen rahoituksesta. Erityisasiantuntijat ovat edustuston palveluksessa toimivia ulkoasiainhallinnon virkamiehiä, vaika

heidän tehtävänsä kytkeytyvätkin kotimaassa muuhun viranomaiseen kuin ulkoministeriöön.

Tarkasteltaessa eri hallinnonalojen tehtävien hoitoa edustustoissa ja erityisasiantuntijoiden asemaa, voidaan todeta, että ulkoasiainhallinnon virkasuhteisiin perustuva järjestely on jatkossakin pääsääntöisesti oikea perusta muilta hallinnonaloilta tulevien asiantuntijavirkamiesten saamiseksi ulkomaan-edustukseen. Järjestelyjä voidaan edelleen kehittää eikä tämä edellytä muutoksia lainsäädäntöön.

Vaikka erityisasiantuntijajärjestelmä on pääpiirteissään toimiva, joissakin erityistapauksissa on tarkoituksenmukaista järjestää toiminta edustustoissa siten, että tiettyyn viranomaiseen kytkeytyvissä tehtävissä virkamies ei olisi ulkoasiainhallinnon vaan asianomaisen viranomaisen palvelussuhteessa. Asiaa selvitettäessä on tullut esiin tarve jonkin verran laajentaa tällaisia järjestelyjä. Ulkoasiainministeriön ja muiden hallinnonalojen edustajien välisissä keskusteluissa on ollut esillä seuraavassa selostettuja henkilöstö- ja tehtäväryhmiä.

Tallinnan ja aikaisemmin myös Kööpenhaminan suurlähetystössä on toiminut ulkoasiainhallinnon erityisasiantuntijan virkasuhteessa tullin huumausaineyhdysmies rajatulliyhteistyöstä Ruotsin ja Norjan kanssa tehtyjen sopimusten (SopS 1—2/1963 ja 36-37/1969) sekä keskinäisestä avunannosta tulliasioiden Viron kanssa tehdyn sopimuksen (SopsS 42-43/1994) mukaisissa tehtävissä. Moskovassa ja Pietarissa toimii tullin yhdyshenkilö tehtävissä, jotka liittyvät yhteistyöstä ja keskinäisestä avunannosta tulliasioiden Venäjän kanssa tehtyyn sopimukseen (SopS 94-95/1994). Näiden kohdalla tehtävien erityisluonteeseen soveltuisi parhaiten se, että yhdysmiehet kuuluisivat operatiivisesti ja hallinnollisesti tullihallintoon, jolloin he myös nykyistä selvemmin edustaisivat kansainvälisessä yhteistyössä Suomen tulliviranomaisia.

Brysselin EU-edustustossa on eduskunnan yhteyshenkilönä toimiva erityisasiantuntija. Kun tehtävä kytkeytyy nimenomaan eduskuntaan eikä valtioneuvostoon, olisi asianmukaista, että virkamies olisi virkasuhteessa eduskunnan kansliaan.

Matkailun edistämiskeskus (MEK) toimii ulkomailla erillään ulkomaanedustustoista. MEK on kuitenkin esittänyt ulkoasiainministeriölle toivomuksen päästä toimimaan suur-lähetystön yhteyteen Moskovassa, koska itsenäinen toiminta sikäläisissä olosuhteissa on osoittautunut ongelmalliseksi.

Euroopan unioniin ollaan perustamassa Eurojust-niminen yksikkö törkeän rikollisuuden torjunnan tehostamiseksi. Suomen kansallisen edustajan asema Eurojustissa on katsottu tarpeelliseksi järjestää siten, että tämä toimisi palvelussuhteessa valtakunnansyyttäjänvirastoon, mutta mahdollisesti kuitenkin Suomen edustuston henkilökuntaan kuuluvana.

Moskovan, Pietarin ja Tallinnan edustus-toissa toimii tällä hetkellä ulkoasiainhallinnon virkasuhteessa erityisasiantuntijoita kansainvälisissä poliisihallinnon tehtävissä. Myös näiden erityisasiantuntijoiden aseman järjestely on ollut valmistelussa esillä. Säännöksiä on tarpeen kehittää niin, että näiden tehtävien toiminnallista ohjausta voitaisiin selkeyttää. Poliisihallinnon erityisasiantuntijat aiotaan toistaiseksi pitää ulkoasiainhallinnon viroissa, koska palvelussuhteiden ehtojen uusiin järjestelyihin ei ole löytynyt eri osapuolia tyydyttävää ratkaisua. Tavoitteena kuitenkin on, että tulevaisuudessa kansainväliseen poliisiyhteistyöhön kuuluvia tehtäviä voitaisiin hoitaa edustustoissa poliisihallinnon viroissa.

Mainituille henkilöstöryhmille eduskuntaa lukuunottamatta on yhteistä se, että kysymys on valtioneuvoston alaisten, tiettyjä erityistehtäviä hoitavien viranomaisten toiminnasta, kuten on tilanne myös puolustusvoimien ja Tekesin kohdalla. Ulkomaanedustuston toimivalta Suomen valtion ja hallituksen edustajana kattaa sinänsä kaikki ministeriöt ja hallinnonalat. Erityisjärjestelyjä tarvitaan lähinnä alempien viranomaisten erityistehtävissä.

Tarkastelussa on todettu joitakin yhteisiä kriteerejä, joita lainsäädännön kehittämisessä voidaan soveltaa. Toimintaa edustustossa virkasuhteessa ulkoasiainhallinnon sijasta lähettävään viranomaiseen voidaan pitää perusteltuna seuraavien edellytysten täytyessä:

1. Valtionhallinnon kannalta kysymys on ensisijaisesti lähettävän viranomaisen tehtävistä ja viranomaisen edustamisesta kansain-

välisessä yhteistyössä eikä varsinaisesti ulkomaanedustuston tehtävistä.

2. Tehtävä edellyttäisi suoraa johtosuhdetta asianomaisesta viranomaisesta, pääsyä sen tietojärjestelmiin tai sille kuuluvan toimivaltan käyttämistä.

3. Tehtävien hoitaminen edustuston yhteydessä ja sen henkilökunnan jäsenenä on tarkoituksenmukaista ja sopusoinnussa mainittujen Wienin yleissopimusten kanssa.

Lainsäädännön rakenteen ja hallinnon kehittämisen näkökulmasta ei vastaisuudessa ole tarkoituksenmukaista säätää kustakin erityistapauksesta yksityiskohtaisesti ulkoasiainhallintolaissa. Siinä tarvitaan yleissäännös, mutta yksityiskohtaisemmat säännökset voidaan antaa ulkoasiainhallinnosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (256/2000).

Viranomaisten toimintaa edustustoissa koskevien säännösten lisäksi on ulkoasiainhallintolain seurannassa havaittu tarpeelliseksi tarkistaa myös yksityisiä tahoja koskevan ulkoasiainhallintolain 27 §:n sanamuotoa.

Esityksen valmisteluvaiheessa on ulkoasiainhallintolain muutosten lisäksi pohdittu myös muun lainsäädännön muutostarpeita. Perustuslain 80 § edellyttää, että yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista säädetään lailla. Tältä kannalta esiin nousee kysymys edustustoon siirrettävän virkamiehen asemasta yleisessä virkamieslainsäädännössä ja asianomaista viranomaista koskevissa säännöksissä.

Ulkoasiainhallintolakiin tehtävien muutosten katsotaan sinänsä riittävän lain tasoiseksi sääntelyksi, joka mahdollistaa virkamiehen työskentelyn edustustossa lähettävän viranomaisen virassa. Muun lainsäädännön varaan jäävät kysymykset näiden virkamiesten nimityksestä ja siirtämisestä koskevasta päätöksenteosta, mahdollisuudesta kotiutukseen kesken toimikauden ja palvelussuhteen ehdoista.

Vertailun vuoksi voidaan todeta edustustoissa työskentelevien sotilasasiamiesten asemasta, että puolustusvoimista annetussa laissa (402/1974) säädetään siirtymisvelvollisuudesta ja tähän liittyvästä muutoksenhaku-oikeudesta. Lisäksi siinä säädetään ulkomaanedustuksen virkamiehille paikallisten erikoisolosuhteiden perusteella suoritettavista

korvauksista sekä muista etuuksista annetun lain (651/1993) soveltamisesta myös sotilas-asiamiehiin.

Kun suunnitelluissa uusissa järjestelyissä kuitenkin on kysymys kulloinkin vain muutamia virkamiehiä koskevista ratkaisuksista, vastaavia lainmuutoksia ei ole katsottu tässä yhteydessä välttämättömiksi. Palvelussuhdejärjestelyt voidaan toteuttaa seuraavassa esitetyllä tavalla.

Edustustossa hoidettavia ulkomaantehtäviä varten asianomaisessa viranomaisessa (esimerkiksi tullilaitoksessa) voidaan perustaa virkoja, jotka tehtävän luonteen perusteella täytetään määrääjäksi valtion virkamieslain (750/1994) 9 §:n 2 momentin nojalla. Virkamiestä ei siis siirretä toiseen tehtävään ulkomaille omassa virassaan. Tilanne on toinen, jos viranomaisen organisaatioon kuuluu sitä koskevan lainsäädännön nojalla ulkomaanyksikköjä (esimerkiksi Tekes ja MEK).

Valtiovarainministeriö voi päättää ulkomaan erityiskorvausten maksamisesta edustuston yhteydessä toimivalle virkamiehelle. Päätösvalta perustuu valtion virkaehtosopimuslain (664/1970) 5 §:n 2 momentin 3 kohtaan. Virkamieheen ei siis sovellettaisi ulkomaanedustuksen erityiskorvauksia koskevaa lakia, mutta käytännössä samanlaiset etuudet ovat mahdollisia valtiovarainministeriön päätökseen perustuvina.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tarkoituksena on toteuttaa maaliskuussa 2000 voimaan tulleen ulkoasiainhallintoa koskevan lainsäädännön uudistuksen seurantavaiheessa tarpeelliseksi havaitut muutokset. Tavoitteena on kehittää säännökset, jotka mahdollistavat nykyistä paremmin toimivat hallinnolliset järjestelyt ja menettelytavat eri hallinnonalojen ja hallinnon ulkopuolisten tahojen toiminnalle ulkomaanedustustoissa.

Ulkoasiainhallintolain 26 §:ssä säädettäisiin yleiset perusteet ja edellytykset sille, että edustustossa toimii virkamiehiä eri hallinnonalojen virkasuhteissa. Ainoastaan eduskunnan kanslian virkamiehen osalta maininta olisi suoraan laissa. Muilta osin tässä tarkoitettujen virkamiesryhmät määriteltäisiin valtio-

neuvoston asetuksessa. Yleisenä edellytyksenä olisi tehtävän liittyminen ulkomaanedustuksen toimintaan ja ulkoasiainministeriön suostumus järjestelyille. Ehdotettu muutos mahdollistaisi edellä kohdassa 1.2. selostetun muun muassa tulli- ja poliisihallintoa koskevat järjestelyt. Edustustoissa toimittaisiin kuitenkin pääsääntöisesti ulkoasiainhallinnon viroissa.

Nykyinen 26 § koskee ainoastaan Tekesin henkilöstöä. Jatkossa lain tasolla ei olisi Tekesin osalta erikseen säännöstä, vaan uusi 26 § koskisi muiden viranomaisten ohella myös Tekesiä. Tämä ei käytännössä aiheuttaisi muutoksia Tekesin henkilöstön asemaan ja mahdollisuuksiin toimia edustustoissa.

Ulkoasiainhallintolain 27 §:ään esitetään ainoastaan täsmentäviä sanamuodon muutoksia, jotta säännös vastaisi paremmin tarkoitustaan.

3. Esityksen vaikutukset

Ehdotetuissa säännöksissä on kysymys muutoksista hallinnollisiin järjestelyihin. Järjestelyt edellyttävät virkojen perustamista asianomaisiin virastoihin sekä vastaavasti virkasuhteiden lakkaamista ulkoasiainhallinnossa. Henkilöstön palvelussuhde-etuudet on tarkoitus pysyttää kuitenkin ennallaan.

Verrattuna nykytilanteeseen ehdotetuista muutoksista ei aiheudu merkittäviä lisäkuluja eikä säästöjä. Toiminta rahoitettaisiin asianomaisen viranomaisen määrärahoista, palvelussuhteen kulut suoraan ja toimitiloista sekä muista vastaavista yleisistä menoista ulkoasiainministeriön veloituksen mukaan erikseen sovittavalla tavalla.

4. Asian valmistelu

Ulkoasiainhallintolaista antamassaan mietinnössä ulkoasiainvaliokunta totesi tarpeelliseksi, että asianomaiset ministeriöt selvittävät yhteistyössä mahdolliset erityisasiantuntijoita koskevat lainsäädännön muutostarpeet (UaVM 9/1999 vp).

Ulkoasiainministeriö asetti 11 päivänä syyskuuta 2001 hankkeen ulkoasiainhallinnon ulkopuolisen henkilöstön toimintaa edustustoissa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi. Tarpeellisia muutoksia on hankkeen

puitteissa valmisteltu työryhmässä, jossa ovat olleet edustettuna ulkoasiainministeriön lisäksi valtiovarainministeriö, sisäasiainministeriö, tullihallitus ja keskusrikospoliisi. Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä ulkoasiainministeriössä.

Esitysluonnoksesta pyydettiin lausunnot seuraavilta tahoilta: ministeriöt, eduskunnan kanslia, Ahvenanmaan maakuntahallitus, tullihallitus, keskusrikospoliisi, valtiosyöttä-

jänvirasto, Matkailun edistämiskeskus, Teknologian kehittämiskeskus ja Finpro ry. Myös ulkomaanedustustoilla oli tilaisuus antaa lausunto.

Lausunnoissa on yleisesti puollettu ehdotettua ulkoasiainhallintolain muuttamista. Yksityiskohtia koskevat näkemykset on mahdollisuuksien mukaan pyritty ottamaan huomioon.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

26 §. *Eräisiin viranomaisiin palvelussuhteessa olevat henkilöt edustustossa.* Ehdotuksessa 26 §:n 1 momentissa säädettäisiin edellytykset sille, että eri viranomaisiin palvelussuhteessa olevia virkamiehiä ja muuta henkilöstöä voisi toimia edustustossa. Edellytyksenä olisi ulkoasiainministeriön suostumus ja tehtävän liittyminen ulkomaanedustuksen toimintaan, kuten nykyisessä Tekesiä koskevassa 26 §:ssä.

Tarkemmat säännökset tässä tarkoitetuista henkilöstöryhmistä annettaisiin valtioneuvoston asetuksella, jossa yksilöitäisiin kukin viranomainen sekä tarvittaessa tehtäväalue tai muu vastaava rajaus. Eduskunnan kanslian osalta säännös olisi kuitenkin suoraan laissa.

Ehdotettu muutos laajentaisi nykyisen pelkästään Tekesiä koskevan säännöksen koskemaan muitakin hallinnonaloja. Sotilas-asiamiehistä ja muusta sotilaallisesta edustautumisesta säädettäisiin kuitenkin edelleen erikseen 25 §:ssä siihen liittyvien erityispiirteiden vuoksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tässä tarkoitettujen henkilöstön asemasta edustustossa. Organisatoriselta kannalta tarkasteltuna virkamiehen asema toimiessaan edustustossa lähettävän viranomaisen virassa on kaksijakoinen: virkamies on lähettävän viraston tai laitoksen palveluksessa ja toimii sen operatiivisessa ohjauksessa, mutta kuuluu samalla edustuston henkilökuntaan ja on siinä suhteessa edustuston päällikön alainen.

Verrattuna nykyiseen sanamuotoon 2 momenttia täydennettäisiin lausumalla, että täs-

sä tarkoitetut henkilöt ovat edustuston päällikön alaisia paitsi edustuston sisäistä hallintoa ja järjestystä koskevissa asioissa, myös Suomen ja vieraan valtion tai kansainvälisen järjestön välisiä yleisiä suhteita koskevissa asioissa. Edustustoissa eri viranomaisten operatiivisessa ohjauksessa toimivien virkamiestenkin tehtävät saattavat kytkeytyä ulkopoliittisiin kysymyksiin tai muutoin ulkoasiainhallinnon toimialaan, jolloin tehtävä kuuluu edustuston päällikön alaisuuteen. Ehdotettu tarkennus ei käytännössä muuttaisi Tekesin henkilöstön asemaa edustustoissa. Nykyinen 3 momentti ehdotetaan yhdistettäväksi 2 momenttiin.

Pykälän ehdotettu 3 momentti selventäisi kysymystä tässä tarkoitettuun henkilöstöön sovellettavasta lainsäädännöstä. Ehdotettu 26 § sisältää erityissäännöksiä henkilöstön asemasta edustustossa. Muilta osin sovellettaisiin lainsäädäntöä, jota lähettävään viranomaiseen muutenkin sovelletaan, kuten virkamiesoikeudellista lainsäädäntöä ja asianomaisesta viranomaisesta annettuja hallintosäädöksiä.

Ehdotetulla 26 §:n muutoksella on kaksi oleellista ulottuvuutta. Se merkitsisi mahdollisuutta laajentaa niitä järjestelyjä, joissa edustustoissa toimitaan eri hallinnonalojen asiantuntijatehtävissä palvelussuhteessa lähettävään viranomaiseen. Toiseksi sääntelyn tarkempi sisältö siirrettäisiin lain tasolta valtioneuvoston asetuksella säädettäväksi. Kun yksityiskohtaisessa sääntelyssä on kysymys lähinnä hallintokoneiston tarkoituksenmukaisesta toiminnasta sekä siitä johtuvista virkasuhteiden ja rahoituksen järjestelyistä, tä-

mä on perusteltua antaa valtioneuvoston ratkaistavaksi.

Vastaisuudessa järjestelyjä olisi siis mahdollista kehittää muuttamatta ulkoasiainhallintolakia. Sen lisäksi, mitä tässä hallituksen esityksessä on edellä mainittu, näköpiirissä olevassa tulevaisuudessa ei kuitenkaan ole odotettavissa, että tässä tarkoitettuja järjestelyjä katsottaisiin perustelluksi paljonkaan laajentaa. Edustustoissa työskennellään jatkossakin yleensä palvelussuhteessa ulkoasiainhallintoon.

27 §. *Edustuston henkilökunnan jäsenyys eräissä tapauksissa.* Pykälään ehdotetaan ainoastaan pienehköjä sanamuodon tarkistuksia, joilla säännöstä täsmennetään.

Säännöksen soveltamisessa on yleensä kysymys Finpron tai muun yhdistyksen palveluksessa olevasta henkilöstä. Kuitenkin joissakin tapauksissa asianomainen edustuston yhteydessä toimiva henkilö ei ole varsinaisesti palvelussuhteessa mihinkään yhteisöön. Tällöin kysymys voi olla luottamustehtävästä (esimerkiksi tietyt Euroopan unionin tehtävät sekä kansainväliset erityistehtävät, joihin ei kuulu palvelussuhdetta). Tämän johdosta 27 §:n 1 momentissa nykyisin olevaa määritelmää ”yksityisoikeudellisen yhteisön palveluksessa oleva henkilö” ehdotetaan muutettavaksi siten, että sanamuoto ei viittaa palvelussuhteeseen.

Pykälän 1 ja 2 momentit liittyvät sillä tavoin yhteen, että ne ehdotetaan tässä yhteydessä yhdistettäväksi. Tämän johdosta nykyinen 3 momentti siirtyisi 2 momentiksi ja pykälässä olisi yhteensä kolme momenttia.

Pykälän voimassa olevan 3 momentin mukaan ulkoasiainministeriö päättää henkilön hyväksymisestä edustuston henkilökunnan jäseneksi määräajaksi. Säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että päätöksenteko koskee niin sanottua lähetettyä henkilökuntaa. Asemamaasta palkatun henkilöstön toiminnasta edustuston yhteydessä voidaan sopia vapaamuotoisemmin, koska nämä eivät saa diplomaattista erityisasemaa.

Yleensä tässä pykälässä säädetyn järjestelyn määräaikaisuus on perusteltua ja käytännössä mahdollista, koska esimerkiksi Finpro ry:n kaupallisilla sihteereillä on tietty toimikausi. Kuitenkin joissakin tapauksissa toiminnan kesto ei ole etukäteen tiedossa, jol-

loin määräajan määrittely on ongelmallista. Ulkoasiainministeriön mahdollisuus poistaa henkilö edustuston henkilökunnan jäsenyydestä riittää tällöin kontrollikeinona, joten erityisistä syistä on syytä sallia myös hyväksyminen edustuston jäseneksi ennalta määrittelemättömäksi ajaksi.

Ehdotettu 3 momentti vastaa nykyistä 4 momenttia.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotettu ulkoasiainhallintolain 26 §:n muutos edellyttää, että tarkemmat säännökset edustustoissa lähettävän viranomaisen virkasuhteessa toimivasta henkilöstöstä annetaan valtioneuvoston asetuksella. Tarkoituksena on lisätä valtioneuvoston asetukseen ulkoasiainhallinnosta uusi 21 a §, jossa määriteltäisiin asianomaiset viranomaiset ja tehtävät. Lisäksi on tarpeellista tarkistaa asetuksen 18 § vastaamaan uutta sääntelyä.

3. Voimaantulo

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2002 aikana.

4. Säättämisyjärjestys

Esityksessä ehdotetaan muutoksia ulkomaanedustuksen hallinnollisia järjestelyjä koskeviin ulkoasiainhallintolain säännöksiin, joihin ei liity erityisiä perustuslaillisia näkökohtia. Laki ehdotetaan säädettäväksi perustuslain 72 §:n mukaisessa tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Ehdotettu ulkoasiainhallintolain 26 §:n muutos sisältää uuden asetuksenantovaltuuden. Hallinnollisten järjestelyjen yksityiskohdista säädettäisiin perustuslain 80 §:n mukaisesti valtioneuvoston asetuksella perussäännösten jäädessä lakiin. Tarkemmat perustelut säädöstason muutokselle on esitetty lakiehdotuksen yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

ulkoasiainhallintolain 26 ja 27 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 25 päivänä helmikuuta 2000 annetun ulkoasiainhallintolain (204/2000) 26 ja 27 §
seuraavasti:

26 §

*Eräisiin viranomaisiin palvelussuhteessa
olevat henkilöt edustustossa*

Edustuston henkilökunnan jäsenenä voi ulkoasiainministeriön suostumuksella toimia eri hallinnonalojen viranomaisiin palvelussuhteessa olevia virkamiehiä ja muita henkilöitä asianomaisen viranomaisen tehtävissä, jotka liittyvät ulkomaanedustuksen toimintaan. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin edellä tarkoitetusta henkilöstöstä ja tehtävistä. Edustuston henkilökunnan jäsenenä voi samoin edellytyksin toimia myös eduskunnan kanslian henkilöstöä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut henkilöt ovat edustuston päällikön alaisia Suomen ja vieraan valtion tai kansainvälisen järjestön välisiä yleisiä suhteita koskevissa asioissa sekä edustuston sisäistä hallintoa ja järjestystä koskevissa asioissa. Ulkoasiainministeriö voi poistaa tässä tarkoitetun henkilön edustuston henkilökunnan jäsenyydestä, jos siihen on painavia syitä.

Muilta osin tässä pykälässä tarkoitettujen henkilöiden toiminnassa sovelletaan asianomaista viranomaista koskevia säännöksiä.

27 §

*Edustuston henkilökunnan jäsenyys eräissä
tapauksissa*

Edustuston henkilökunnan jäsenenä voi toimia henkilö, joka ei ole palvelussuhteessa julkisoikeudelliseen yhteisöön, jos tähän on erityisiä syitä ja henkilön tehtävät liittyvät ulkomaanedustuksen toimintaan. Tässä tarkoitettu henkilö on velvollinen toimimaan yhteistyössä edustuston kanssa ja noudattamaan edustuston sisäistä hallintoa ja järjestystä koskevia määräyksiä ja ohjeita.

Ulkoasiainministeriö päättää 1 momentissa tarkoitetun henkilön hyväksymisestä edustuston lähetetyn henkilökunnan jäseneksi määräajaksi tai erityisestä syystä toistaiseksi. Ulkoasiainministeriö voi perustellusta syystä poistaa henkilön edustuston henkilökunnan jäsenyydestä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tätä pykälää tarkentavia säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 2002.

Helsingissä 26 päivänä huhtikuuta 2002

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ulkoasiainministeri *Erkki Tuomioja*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

Laki

ulkoasiainhallintolain 26 ja 27 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 25 päivänä helmikuuta 2000 annetun ulkoasiainhallintolain (204/2000) 26 ja 27 §
seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

26 §

26 §

*Teknologian kehittämiskeskuksen palvelus-
suhteessa olevat henkilöt edustustossa*

*Eräisiin viranomaisiin palvelussuhteessa
olevat henkilöt edustustossa*

Edustuston henkilökunnan jäsenenä voi ulkoasiainministeriön suostumuksella toimia teknologian kehittämiskeskuksen palvelussuhteessa olevia virkamiehiä ja muita henkilöitä tehtävissä, jotka liittyvät ulkomaanedustuksen toimintaan, siten kuin siitä säädetään teknologian kehittämiskeskukselta annetussa laissa (429/1993) tai sen nojalla annetulla asetuksella.

Edustuston henkilökunnan jäsenenä voi ulkoasiainministeriön suostumuksella toimia eri hallinnonalojen viranomaisiin palvelussuhteessa olevia virkamiehiä ja muita henkilöitä asianomaisen viranomaisen tehtävissä, jotka liittyvät ulkomaanedustuksen toimintaan. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin edellä tarkoitettusta henkilöstöstä ja tehtävistä. Edustuston henkilökunnan jäsenenä voi samoin edellytyksin toimia myös eduskunnan kanslian henkilöstöä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettut henkilöt toimivat yhteistyössä edustuston kanssa ja ovat edustuston päällikön alaisia edustuston sisäistä hallintoa ja järjestystä koskevissa asioissa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettut henkilöt ovat edustuston päällikön alaisia Suomen ja vieraan valtion tai kansainvälisen järjestön välisiä yleisiä suhteita koskevissa asioissa sekä edustuston sisäistä hallintoa ja järjestystä koskevissa asioissa. Ulkoasiainministeriö voi poistaa tässä tarkoitettun henkilön edustuston henkilökunnan jäsenyydestä, jos siihen on painavia syitä.

Ulkoasiainministeriö voi poistaa 1 momentissa tarkoitettun henkilön edustuston henkilökunnan jäsenyydestä, jos siihen on painavia syitä.

Muilla osin tässä pykälässä tarkoitettujen henkilöiden toiminnassa sovelletaan asianomaista viranomaista koskevia säännöksiä.

27 §

27 §

*Edustuston henkilökunnan jäsenyys eräissä
tapauksissa*

*Edustuston henkilökunnan jäsenyys eräissä
tapauksissa*

Edustuston henkilökunnan jäsenenä voi toimia yksityisoikeudellisen yhteisön palve-

Edustuston henkilökunnan jäsenenä voi toimia henkilö, joka ei ole palvelussuhteessa

luksessa oleva henkilö, jos tähän on erityisiä syitä ja henkilön tehtävät liittyvät ulkomaanedustuksen toimintaan.

Tässä tarkoitettu henkilö on velvollinen toimimaan yhteistyössä edustuston kanssa ja noudattamaan edustuston sisäistä hallintoa ja järjestystä koskevia määräyksiä ja ohjeita.

Ulkoasiainministeriö päättää 1 momentissa tarkoitetun henkilön hyväksymisestä edustuston henkilökunnan jäseneksi määräajaksi. Ulkoasiainministeriö voi *kuitenkin* perustellusta syystä poistaa henkilön edustuston henkilökunnan jäsenyydestä *ennen määräajan päättymistä*.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa 1—3 momenttia tarkentavia säännöksiä.

julkisoikeudelliseen yhteisöön, jos tähän on erityisiä syitä ja henkilön tehtävät liittyvät ulkomaanedustuksen toimintaan. Tässä tarkoitettu henkilö on velvollinen toimimaan yhteistyössä edustuston kanssa ja noudattamaan edustuston sisäistä hallintoa ja järjestystä koskevia määräyksiä ja ohjeita.

Ulkoasiainministeriö päättää 1 momentissa tarkoitetun henkilön hyväksymisestä edustuston *lähetetyn* henkilökunnan jäseneksi määräajaksi *tai erityisestä syystä tois- taiseksi*. Ulkoasiainministeriö voi perustellusta syystä poistaa henkilön edustuston henkilökunnan jäsenyydestä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa *tätä pykälää* tarkentavia säännöksiä.